

บทความสังเคราะห์งานวิจัย

แนวทางการบรรยายข้อความชื่อในรายการสารคดีสำหรับการผลิตเสียงบรรยายภาพ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริมิตร ประพันธ์รัฐกิจ

กลุ่มวิชาวิทยุและโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

ผลงานนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัยคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2562

แม้ว่าการบรรยายข้อความชื่อหรือตัวอักษรบนหน้าจออาจดูเป็นเรื่องง่าย เพราะเพียงบรรยายไปตามข้อความ (Text) ที่เห็นโดยไม่น่าจะมีความซับซ้อนเหมือนกับการบรรยายภาพ (Image) แต่จากประสบการณ์การทำงานด้านการผลิตเสียงบรรยายภาพพบว่า รายการสารคดีมักมีการขึ้นข้อความชื่อของตัวแสดงขณะที่มีบุคคลนั้นพูดอยู่ ซึ่งหลักการทั่วไปของการผลิตเสียงบรรยายภาพระบุว่าผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพไม่ควรบรรยายทับเสียงพูดต้นฉบับ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางและวิธีการบรรยายข้อความชื่อในรายการสารคดีโทรทัศน์

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมของไทยและต่างประเทศ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่ารายการสารคดีชุดที่นำมาวิจัย 4 รายการ จำนวน 15 ตอน ได้แก่ แม่วังก์ แสงไฟที่ไม่เคยดับ อยู่ยงที่ไม่รู้จัก และหอมกลิ่นสยาม ทุกรายการใช้แนวทางการบรรยายแบบผสมผสานระหว่างแนวทางการบรรยายและแนวทางการเล่าเรื่อง (Mixed Approach) ซึ่งมีระดับการใช้มากน้อยแตกต่างกันไป โดยตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อวิธีการบรรยายข้อความชื่อแบบผสมผสาน ได้แก่ คุณลักษณะของรายการต้นฉบับ ตัวแสดง ช่องว่างเสียงข้อความชื่อ และแนวทางการบรรยายภาพตามหลักการผลิตเสียงบรรยายภาพ

ตัวอย่างแนวทางที่ใช้หลักการผลิตเสียงบรรยายภาพทั่วไป ได้แก่ การไม่บรรยายสิ่งที่ไม่สำคัญและไม่จำเป็น การปล่อยให้ผู้ชมได้ยินเสียงอื่น ๆ ในรายการเพื่อรรถรสในการรับชม การบอกสิ่งใหม่ที่มีความสำคัญในฉาก การไม่บรรยายทับเสียงพูด/สนทนา แต่หากจำเป็นให้เลือกช่วงที่มีไม่ใช้ใจความสำคัญหลักของเนื้อหาที่พูดอยู่ การคลอเสียงต้นฉบับเมื่อมีการทับเสียงในช่วงที่มีการขึ้นซับไตเติ้ล การปรับโทนเสียงเมื่อมีการบรรยายข้อความชื่อ และการเลื่อนตำแหน่งบรรยายข้อความเมื่อมีช่องว่างเสียงไม่เพียงพอหรือระหว่างขึ้นข้อความชื่อมีภาพและเสียงที่สำคัญต่อเรื่องเกิดขึ้น

ส่วนแนวทางการบรรยายที่เน้นแบบภววิสัย (Objectivity Approach) หรือหลักการที่ว่าด้วย “What You See Is What You Say” ได้แก่ การบรรยายให้ทราบว่ามีข้อความขึ้นข้อความ การบรรยายข้อความไปตามที่เห็น การไม่บอกชื่อตัวแสดงตั้งแต่ครั้งแรก ถ้าในรายการยังไม่มีภาพพูดชื่อก่อน และการบรรยายรูปลักษณะภายนอกตามที่เห็นในภาพสำหรับตัวแสดงที่ยังไม่มีการบอกชื่อให้ทราบ เป็นต้น

และแนวทางการบรรยายที่เน้นแบบอัตวิสัย (Subjectivity Approach) หรือหลักการที่ใช้วิธีการตีความตัวบทจากจุดยืนของผู้ผลิตรายการผสมกับจุดยืนของผู้รับสารที่ผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพในรายการสารคดีของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสนำมาใช้สำหรับการบรรยายข้อความชื่อ ได้แก่ การตีความตัวบทจากจุดยืนของผู้ผลิตในการสื่อสารความหมาย การใช้วิธีการบรรยายที่ยืดหยุ่นไปตามเงื่อนไขและความเหมาะสม และการใช้ภาษาอย่างเป็นพลวัต (Dynamically Narrative Style)

อย่างไรก็ดี นอกเหนือการบรรยายข้อความชื่อตามหลักการทั่วไป ตามแนวทางการบรรยาย และตามแนวทางการเล่าเรื่องแล้ว พบว่าผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพในรายการสารคดีบางรายการได้ใช้วิธีการบรรยายแบบอื่น ๆ อีกด้วย ได้แก่ การบรรยายข้อความชื่อแบบกลุ่ม การปรับความเร็วเสียง การบรรยายทับเสียงผู้พูดต้นฉบับเมื่อมีการทับเสียงพูดที่ต้นประโยค การเพิ่มถ้อยคำส่วนท้ายในการบรรยายข้อความชื่อ การบรรยายข้อความชื่อให้สมบูรณ์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง การให้ความสำคัญกับช่องว่างเสียง “ขณะพูด” การยึดว่าเมื่อขึ้นตอนใหม่ถือว่าเป็นตัวแสดงใหม่

ดังนั้น คู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพของไทยที่ได้จากการอ่านทบทวนวรรณกรรมจึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับวิธีการบรรยายข้อความชื่อในรายการสารคดีได้ เพียงแต่เนื้อหาบางส่วนอาจต้องมีการเพิ่มเติมเพื่อสร้างความชัดเจนให้กับองค์ประกอบที่เรียกว่า “ข้อความชื่อ” ให้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยพบว่าการบรรยายข้อความชื่อบางส่วนกลับไม่ได้ใช้หลักการตามคู่มือที่ได้ศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมมา เช่น การบรรยายชื่อแบบกลุ่ม การปรับความเร็วเสียงในการบรรยาย การใช้คำว่า “ขึ้นชื่อ” แทนคำอื่น ๆ ที่คู่มือแนะนำเอาไว้ การไม่บรรยายให้ทราบว่ามีการขึ้นข้อความ การเติมถ้อยคำลงท้ายเมื่อมีการขึ้นข้อความว่า “ให้สัมภาษณ์” “ให้สัมภาษณ์ว่า” “พูดว่า” และอื่น ๆ ซึ่งวิธีการบางอย่างอาจขัดกับหลักการทั่วไปหรือสิ่งที่คู่มือบางเล่มกล่าวเอาไว้ เช่น วิธีเร่งการอ่านให้เร็วขึ้นในช่องว่างเสียงที่น้อยนิดที่อาจครุจิต และคณะ (2558) เขียนไว้ว่าวิธีนี้ก็อาจทำให้คนฟังเหนื่อย จับใจความไม่ได้ หรือคิดตามไม่ทัน ซึ่งทำให้สูญเสียทั้งการรับรู้ข้อมูลที่จำเป็นและเสียอารมณ์ในการรับชมไป ดังนั้น ผลที่ได้ในงานวิจัยที่เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือแตกต่างจากหลักการที่เขียนไว้ในคู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพจึงน่าจะต้องทำการศึกษาวิจัยต่อไป โดยอาจจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มผู้รับสารที่เป็นคนพิการทางการเห็น กลุ่มนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านเสียงบรรยายภาพ และกลุ่มผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพ เพื่อปรึกษาหารือร่วมกันต่อไปในอันที่จะช่วยกันต่อยอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดให้บริการเสียงบรรยายภาพที่ตอบสนองความต้องการของผู้ชมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กุลนารี เสือโรจน์. (2562). **หลักการเขียนบทเสียงบรรยายภาพ สำหรับรายการสารคดีทางโทรทัศน์.**

ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ธารินี อินทรนันท์. (2561). **คู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพเบื้องต้น (ฉบับสื่อสารสาธารณะ).** กรุงเทพฯ:

- สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย.
- ธีรวัช เจนวัชรรักษ์. (2558). **คู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพ: สื่อภาพยนตร์ ละคร และรายการโทรทัศน์**. กรุงเทพฯ: สถาบันคนตาบอดแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนา.
- ภัทธีรา สารากรบริรักษ์. (2558). **เสียงบรรยายภาพที่ผู้พิการทางการเห็นต้องการ**. ปทุมธานี : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ (2564). **แนวทางการบรรยายข้อความชื่อในรายการสารคดีสำหรับการผลิตเสียงบรรยายภาพ**. ปทุมธานี: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2560). **แนวทางการจัดทำล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพสำหรับการให้บริการโทรทัศน์**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กสทช.
- อารดา ครุจิต และคณะ. (2558). **หลักการผลิตเสียงบรรยายภาพ (Audio Description)**. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อารดา ครุจิต. (2561). **โทรทัศน์เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ**. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Audio Description Coalition. (2009). **Standards for Audio Description and Code of Professional Conduct for Describers**. Retrieved 30 January 2016 from <http://audiodescriptionccoalition.org/standards.ht>
- Netflix. (2019). **Audio Descriptions for Netflix Movies and TV Shows**. Retrieved 30 January 2016 from Audio Description Style Guide v2.1 – Netflix | Partner Help Center (netflixstudios.com)
- Remael, N. and G. Vercuauteren (2014). **Pictures painted in Words : ADLAB Audio Description guidelines**. Retrieved 30 January 2016 from Pictures painted in words: ADLAB Audio Description guidelines | OpenstarTs (units.it)